

STADSREVISIONEN
REVISORSGRUPP 1

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen KF/KS Kansli	
Ink.	2007 -10- 2 6
Dnr:	219-4286/2007
Till:	RI

2007-10-23

Kommunstyrelsen

GRANSKNING AV KONTROLL AV LÖNEUTBETALNINGAR VIA LISA-SJÄLVSERVICE

Revisionskontoret har i enlighet med årets revisionsplan granskat kontroll av löneutbetalningar via LISA-självservice.

Granskningsresultatet redovisas i bifogade promemoria, som har behandlats i revisorsgrupp 1 den 23 oktober 2007.

Granskningen har visat att det fortfarande inte görs några kontroller av LISA-självservicetransaktioner av andra än de som själva är en del av rutinen. Detta är inte en tillräckligt god intern kontroll.

Promemorian överlämnas härmed till kommunstyrelsen för yttrande senast den 15 december 2007.

På revisorernas vägnar

Bengt Akalla
ordförande

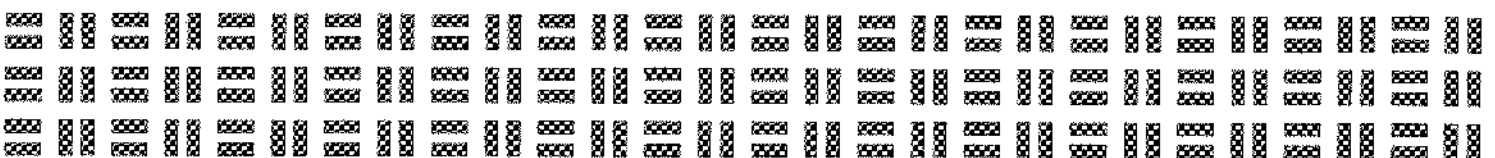
Stefan Rydberg
sekreterare

Kopia till
Stadsdirektören

Promemoria

**KONTROLL AV LÖNEUTBETALNINGAR
VIA LISA-SJÄLVSERVICE**

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I "årsrapporter" för nämnder och "granskningspromemorior" för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Särskilda granskningar som sker under året publiceras löpande som "revisionsrapporter" och i vissa fall som "promemorior".

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

STADSREVISIONEN
Revisionskontoret
www.stockholm.se/revision

Besöksadress: Hantverkargatan 3 A, 1 tr
Postadress: 105 35 Stockholm
Telefon: 08-508 29 000
Fax: 08-508 29 399

Kommunstyrelsen

GRANSKNING AV KONTROLL AV LÖNEUTBETALNINGAR VIA LISA-SJÄLVSERVICE

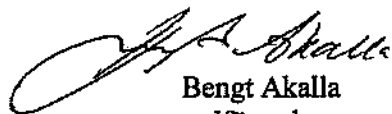
Revisionskontoret har i enlighet med årets revisionsplan granskat kontroll av löneutbetalningar via LISA-självservice.

Granskningsresultatet redovisas i bifogade promemoria, som har behandlats i revisorsgrupp 1 den 23 oktober 2007.

Granskningen har visat att det förfarande inte görs några kontroller av LISA-självservicetransaktioner av andra än de som själva är en del av rutinen. Detta är inte en tillräckligt god intern kontroll.

Promemorian överlämnas härmed till kommunstyrelsen för yttrande senast den 15 december 2007.

På revisorernas vägnar

Bengt Akalla
ordförande

Stefan Rydberg
sekreterare

Kopia till
Stadsdirektören

Sammanfattning

Syftet med denna granskning är att undersöka om nämnderna har anpassat sina arbets sätt för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll av löneutbetalningar via LISA-självservice. I systemet kan månadsanställda själva via Webb rapportera in sina rörliga lönegrundande uppgifter och behöriga chefer beviljar/ godkänner/avslår direkt i systemet. Därmed finns inte längre några underlag på papper för självservice transaktioner. De nämnder som ingår i denna granskning har många enheter eller många anställda anslutna till LISA-självservice, och använder dessutom självservice för flera olika typer av frånvaroavdrag och tillägg.

I den granskning av lönehanteringen vid tio nämnder som revisionskontoret genomförde 2006 konstaterades att traditionella stickprovskontroller genomförs av de lönetransaktioner som inte kom via självservicesystemet. Ingen av de då granskade nämnderna gjorde några systematiska kontroller av transaktioner från LISA-självservice.

Denna granskning har visat att det fortfarande inte görs några kontroller av LISA-självservice transaktioner av andra vid förvaltningarna än de budgetansvariga cheferna. Detta är inte en tillräckligt god kontroll eftersom cheferna själva är en del av rutinen. De som har tilldelats controllerbehörighet till självservicesystemet har visat sig vara löneadministratörer, och de använder inte sin behörighet för kontroller. Då alltmer kommer att registreras i självservice måste nämnderna snarast införa nya kontrollrutiner bl. a. genom att använda controllerbehörigheten i systemet och genomföra stickprovsvisa kontroller i efterhand av utbetalningarna.

Nämndernas ansvar för sin interna kontroll förändras inte i och med servicenämndens övertagande av lönehanteringen.

Med LISA-självservicesystemet accentueras det krav som cheferna redan har att känna till lagar och avtal. Revisionskontoret förordar att de förvaltningar som inte har någon utsedd person med uppgift att kontrollera löneutbetalningar snarast utser sådan.

Granskningen har tydligt visat att PAS (stadsledningskontorets personalstrategiska avdelning) inte har nått ut till förvaltningarna med information om controllerbehörigheten i LISA-självservice, och på vilket sätt den kan användas. Granskningen har också visat att PAS, när LISA-självservice byggts upp, har förbisett att nämndernas delegationsordningar varierar. I självservicesystemet har förutsatts att registreringar alltid ska beslutas/godkännas av den chef som

getts behörighet i systemet och att denne har beslutanderätt för allt som de anställda kan använda LISA-självservice för. Detta måste snarast åtgärdas i systemet eftersom delegationsordningen utgör grunden för vem som ska tilldelas behörighet i LISA-självservice. Om detta inte är tekniskt genomförbart måste respektive förvaltning ange vilka avdrag och tillägg som de anställda inte får registrera i självservicesystemet.

INNEHÅLL

Sid

1	Revisionsuppdraget.....	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Avgränsning.....	1
2	Kontroll av löneutbetalningar.....	2
3	Behörigheter i LISA-självservice.....	3
3.1	Controllerbehörigheten används inte.....	4
3.2	Delegationsordningen är förbisedd.....	4
4	Revisionskontorets kommentarer och slutsatser.....	5

1 Revisionsuppdraget

Syftet med denna granskning som ingår i revisionsplanen för år 2007-2008 är att undersöka om nämnderna har anpassat sina rutiner/arbetssätt för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll av löneutbetalningar via LISA-självservice.

1.1 Bakgrund

LISA-självservice, som började införas i staden 2004, innebär att månadsanställda själva via Webb kan rapportera in sina rörliga lönegrundande uppgifter och att behöriga chefer beviljar/godkänner eller avslår direkt i självservice-systemet. Därefter går transaktionen vidare in i LISA:s personal- och löne-system. För självservicetransaktionerna finns därför inte några underlag på papper, utan endast i form av registreringar i systemet.

Förutom egenregistrering kan den anställde, chefen, eller annan med behörighet också i självservicesystemet se beviljade ledigheter, saldon för semesterdagar, sjukdagar, lönespecifikationer mm.

Stadens nämnder har kommit olika långt i införandet av LISA-självservice, både vad gäller hur många av respektive nämnds enheter som anslutits, och vilka uppgifter som registreras. Självservice används ännu i begränsad omfattning av nämnderna. Orsakerna är att det inte har funnits någon beslutad plan för införandet och att det har varit upp till varje förvaltning att avgöra när och i vilken omfattning enheterna ska anslutas. I oktober 2006 var knappt 8 000 anställda inlagda i systemet som användare, och enligt stadsledningskontorets personalstrategiska avdelning (PAS) hade antalet ökat till ca 19 000 i juni 2007. Staden har totalt ca 40 000 månadsanställda.

1.2 Avgränsning

De nämnder som valts ut att ingå i denna granskning¹ är sådana som har många enheter eller många anställda anslutna till LISA-självservice, och som dessutom använder självservice för flera olika frånvarovdrag (t.ex. semester, sjukdom, studieledighet, föräldraledighet) och tillägg (t.ex. övertid, jour, beredskap).

¹ Stadsdelsnämnderna Södermalm, Älvsjö, Kungsholmen, Hässelby-Vällingby, Bromma, Norrmalm och Skarpnäck samt Kulturnämnden, Renhållningsnämnden, Trafik- och renhållningsnämnden (avseende renhållningsförvaltningen), Brand- och räddningsnämnden, Utbildningsnämnden, Kommunstyrelsen (avseende PAS), Idrottsnämnden och Socialtjänstnämnden.

2 Kontroll av löneutbetalningar

Revisionskontorets tidigare granskning av löneutbetalningar har visat att förvaltningarna i regel varje månad förser sina budgetansvariga chefer på olika nivåer med lönelistor för att de ska efterkontrollera sin underställda personals lönetransaktioner. Vid en del förvaltningar tar cheferna själva ut listorna, där alla lönetransaktioner finns med - d.v.s. både transaktioner som registrerats på traditionellt vis efter inskickat underlag på papper till löneadministratör, och transaktioner som registrerats i LISA-självservice.

En viktig del i chefernas efterkontroll är att följa upp att olika typer av frånvaro som semester, vård av barn, sjukdom etc har blivit registrerade, och att säkerställa att rätt lön blivit registrerad vid nyanställning eller efter löneändring. Andra viktiga delar i chefernas efterkontroll är att lön inte bokförts på enhetens konto till någon som aldrig har varit anställd eller slutat.

Rutinen för efterkontroll är olika utformade hos förvaltningarna. Kulturförvaltningen är exempel på en förvaltning som kräver skriftlig återkoppling från budgetansvariga chefer att efterkontrollen är gjord, och att enheterna i förekommande fall skriftligen meddelar de felaktigheter som upptäcks. Uppföljning av att denna del av efterkontrollen har utförts sker av personalchefen som i sin tur rapporterar till förvaltningschefen. Andra förvaltningar kräver att lönelistorna ska attesteras av budgetansvariga som bevis på att de är kontrollerade, men kräver inte in någon skriftlig återkoppling från enheterna.

De stickprovskontroller som utförs av andra än budgetansvariga chefer skiljer sig åt mellan förvaltningarna. Internrevisor, controller, personalchef, personaladministratör, lönesamordnare eller annan utsedd person undersöker vanligen att det för ett urval anställdas utbetalningar finns korrekta underlag till alla lönetransaktioner, och att underlagen har behörig chefs underskrift. Kontroll sker också av att det som blivit registrerat i lönesystemet också överensstämmer med underlagen. Syftet är att upptäcka såväl medvetna som omedvetna fel.

I den granskning av lönehanteringen vid utbildningsnämnden och nio stadsdelsnämnder som revisionskontoret genomförde under 2006 kunde konstateras att traditionella stickprovskontroller genomfördes av de lönetransaktioner som inte kom via självservice, d.v.s. endast transaktioner i form av pappersunderlag. Ingen av de då granskade tio nämndernas löne- eller personalfunktion gjorde några systematiska kontroller av de lönetransaktioner som hade registrerats i LISA-självservice.

Revisionskontoret kan nu konstatera att det fortfarande - med undantag av socialtjänstförvaltningen - inte görs några kontroller av LISA-självservice-

transaktioner av andra vid förvaltningarna än budgetansvariga chefer. Detta är inte en tillräckligt god intern kontroll eftersom de är en del av rutinen.

Revisionskontoret har också noterat att förvaltningarna har valt olika modeller för registrering i LISA-självservice av sjukdom och vård av barn. Vid en del förvaltningar görs sådana registreringar av den anställde själv när han/hon kommer tillbaka till arbetet, medan det vid andra förvaltningar alltid är en person med assistentbehörighet som redan den första frånvarodagen gör registreringarna.

3 Behörigheter i LISA-självservice

I LISA-självservice finns fem olika behörighetsroller vilka ger innehavaren följande befogenheter:

Rollen *anställd* ger behörighet att hantera uppgifter om sig själv (t ex ansöka om ledigheter och diverse tillägg, se sin lönespecifikation i förväg, se aktuellt saldo för sjukdom och semester etc).

Rollen *assistent* ger behörighet att för en eller flera enheter administrera andras uppgifter (t.ex. att lägga in startdatum för sjukdom eller vård av barn).

Rollen *arbetsledare* ger behörighet att administrera och bevilja uppgifter för anställda inom sin(a) enhet(er).

Rollen *administratör* ger behörighet att administrera organisatoriska uppgifter och registrera anställda som fått behörighetsroller i självservicesystemet.

Rollen *controller* togs fram som en följd av att underlagen till det som registrerats inte längre kan följas upp på papper. Det är en sökfunktion som hämtar uppgifter från LISA:s lönesystem och som gör det möjligt att göra urval bland specifika lönearter, enheter, personer etc. Controllerfunktionen kan användas för att kontrollera om det är den anställde eller någon med assistentbehörighet som har registrerat transaktionen, och även vilken person med arbetsledarbehörighet som har godkänt den. Det framgår även om det är en transaktion som kommit från självservice eller om det är en löneadministratör som har lagt in uppgiften i lönesystemet. Ännu så länge är det endast frånvarohändelser som controllerbehörigheten kan användas till, men enligt PAS kommer denna roll under senare delen av 2007 att utökas till att göra det möjligt att även se tjänstgöringstillägg.

3.1 Controllerbehörigheten används inte

Revisionskontoret har funnit att av de 33 förvaltningar som för närvarande är anslutna till LISA-självservice finns vid 21 av dem en eller flera anställda som har tilldelats controllerbehörighet. Med några få undantag är de som innehar denna behörighet löneadministratörer, vilka kommer att sluta och gå över till den nyinrättade serviceförvaltningen.

Revisionskontoret har varit i kontakt med flera som har controllerbehörighet vid ett antal² av dessa 21 förvaltningar för att få reda på om, och i så fall till vad, de använder sin controllerbehörighet. Ingen av de tillfrågade använde den för intern kontroll av självserviceregistreringar.

Revisionskontoret har även kontaktat ett antal³ av de förvaltningar som inte har någon med controllerbehörighet alls och frågat hur LISA-självservice-transaktioner då kontrolleras. Ingen annan än de budgetansvariga cheferna kontrollerade registreringar i självservice.

Slutrapporten för projektet "Översyn av stadens administration" behandlades i kommunfullmäktige 16 april 2007⁴. I rapporten, vilken antogs av fullmäktige, föreslogs att LISA-självservice införs för alla medarbetare i stadens förvaltningar enligt en beslutad tidplan, och att detta ska vara genomfört när den nya förvaltningen för gemensam service etableras⁵. I rapporten föreslogs också att alla förvaltningar som ansluts till serviceförvaltningen för stadsövergripande löneadministration ska använda LISA-självservice fullt ut, vilket beräknas ta 1 – 1,5 år att genomföra.

3.2 Delegationsordningen är förbisedd

Varje nämnd beslutar vilka beslutsbefogenheter inom personalområdet den vill delegera till tjänsteman inom förvaltningen, och därmed också till vilken organisationsnivå. Delegationsreglerna skiljer sig från nämnd till nämnd. Rörliga lönepåverkande uppgifter är oftast sådant som beslutas av enhetschef, vid vissa nämnder efter obligatoriskt samråd med personalenheten. Det är också vanligt att personalchef eller verksamhetschef är delegat, t.ex. för vissa ledigheter eller ersättningar som inte följer av lagar och avtal.

² Stadsdelsförvaltningarna Södermalm, Älvsjö, Kungsholmen, Hässelby-Vällingby och Bromma samt Kulturförvaltningen, Renhållningsförvaltningen, Brandförsvaret, Utbildningsförvaltningen och Stadsledningskontoret

³ Idrottsförvaltningen, Socialtjänstförvaltningen, Renhållningsförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna Norrmalm och Skarpnäck

⁴ Kommunstyrelsens utlåtande 46:2007.

⁵ Serviceförvaltningen startade 1 juli 2007 med övertagandet av grundskolornas löneadministration från stadsdelsnämnderna. Övriga nämnders löneadministration överförs successivt fram till 31 maj 2008.

I denna granskning har det visat sig att PAS, när LISA-självservice byggts upp har förbisett att nämndernas delegationsordning ser olika ut. I självservice-systemet förutsätts att allt som registreras beviljas/beslutas av chef på enhetsnivå inom hela staden, d.v.s. med behörighetsrollen arbetsledare i systemet. Först om enhetsnivån inte inom 8 dagar tar hand om en registrering så går den vidare till nästa nivå i organisationen. En enhetschef kan heller inte påskynda hanteringen så att registreringen går vidare innan de 8 dagarna har gått. Innehavare av administratörsbehörighet kan välja att sätta kortare tid men då går allt som läggs in vidare till nästa nivå efter den tid som valts.

4 Revisionskontorets kommentarer och slutsatser

De kontroller av löneutbetalningar som nämndernas löne- eller personalenheter vanligen gör är att någon som inte själv har registrerat de aktuella lönerna kontrollerar utbetalningar till ett urval anställda, och att det för dessa finns korrekta och av behöriga godkända underlag till alla lönetransaktioner. En viktig del i denna kontroll är att säkerställa att det som löneadministratören har registrerat i lönesystemet LISA överensstämmer med underlagen.

Nu går transaktionen som behandlas i LISA-självservice in direkt i lönesystemet, vilket innebär att omedvetna felregistreringar från korrekta underlag har eliminerats. Däremot kan felaktigheter gå direkt in i lönesystemet, t.ex. då en anställd ansökt om ledighet och angett fel sorts ledighet, och ansökan av misstag blivit beviljad av chefen. Exempel på fel som förekommer i självserviceregistreringar är att anställda ansöker om ledighet för närståendevård (vilket ger löneavdrag eftersom FK⁶ står för ersättningen) istället för så kallade paragrafdagar (vilket ger bibehållen lön). Andra vanliga fel är att anställda ansöker om fel sorts föräldraledighet vid barns födelse, och att tillfällig föräldraledighet (vård av sjukt barn) registreras fel, eller att de ansöker om ledighet för studier med lön då det i flertalet fall ska vara utan lön.

LISA-självservice ställer stora krav på att cheferna har nödvändig kunskap om gällande lagar och avtal eftersom de uppgifter som registreras och godkänns i självservice går direkt till lönesystemet. Tidigare, när alla löneunderlag fanns på papper och allt skickades till en löneenhet, uppmärksammades ofta felaktigheterna av lönehandläggaren före registrering, och felaktigheter då kunde undvikas, trots att lönehandläggarna inte har något ansvar för den interna kontrollen i lönerutinen, eller att rätta till felaktigheter. Korrekta underlag är och har alltid varit chefernas ansvar.

⁶ Försäkringskassan

Fördelen med LISA-självservice är att det som behandlats av en chef går direkt in till lönesystemet på samma sätt, d.v.s. inga fel kan inträffa på vägen som när en uppgift på ett papper ska läsas och registreras i lönesystemet av en löneadministratör.

Denna granskning har visat att de flesta med controllerbehörighet är löneadministratörer, och att de inte använder sin behörighet för kontroller. Inga löneadministratörer kommer heller att finnas kvar på förvaltningarna inom mindre än ett år, eftersom lönehanteringen då helt kommer att vara överförd till serviceförvaltningen.

Då alltmer kommer att registreras in i lönesystemet via LISA-självservice måste nämnderna snarast bygga in andra kontrollrutiner än de traditionella, eftersom transaktionernas underlag på papper kommer att minska kraftigt. Inriktningen på kontrollerna i självservice bör därför bland annat vara att kontrollera att rätt delegat har beslutat i systemet och att göra uppföljning och efterkontroll av olika typer av löneavdrag och -tillägg.

Nämndernas ansvar för sin interna kontroll förändras inte i och med service-nämndens övertagande av löneadministrationen. Nämnderna ska även fortsättningsvis ansvara för personaladministrationen, vilket bland annat innebär att meddela serviceförvaltningen alla nödvändiga grunduppgifter då personal börjar eller slutar sin anställning och övriga förändringar under anställningstiden.

Det är även i fortsättningen nämndernas ansvar att underlagen för sådant som inte kan registreras direkt i LISA-självservice är korrekt enligt lagar, avtal och respektive nämnds delegationsordning när det skickas in till serviceförvaltningen⁷. Exempel på sådana underlag är arvoden till förtroendemän, ersättning till uppdragstagare, lön och ersättningar till timanställda, avdrag för lunchkuponger och pedagogiska måltider, ny lön mm.

Revisionskontorets uppfattning är att vissa moment i lönerutinen har blivit säkrare med LISA-självservice. Exempelvis finns inte någon möjlighet att en anställds registrering kommer bort i hanteringen eller, som tidigare kunde hända, att en felläsning av underlaget av misstag kunde bli registrerat. Eftersom egenregistreringen nu går till chefen och sedan direkt vidare in i lönesystemet är denna felkälla undanröjd.

Revisionskontoret anser att LISA-självservice tydliggör det ansvar cheferna egentligen alltid har haft för att lönetransaktionerna är korrekta. Nu finns inte

⁷ Enligt "Process- och gränssnittsbeskrivning" från Serviceförvaltningen.

längre någon löneadministratör på den egna förvaltningen som kan se och reagera innan misstagen fullbordas.

Revisionskontoret förutsätter att det vid förvaltningarna även efter att de har lagt över sin lönehantering till serviceförvaltningen, kommer att genomföra stickprovskontroller som ett led i den interna kontrollen i lönehanteringen. Detta gäller både uppgifter som registreras i LISA-självservice och det som registreras av lönehandläggare vid serviceförvaltningen. Kontroll av att respektive nämnds delegationsordning för personalfrågor följs när det gäller tjänstledigheter, förändrad lön etc. kommer fortfarande att vara en angelägen uppgift.

Revisionskontoret förordar att de förvaltningar som inte har någon utsedd person med uppgift att kontrollera löneutbetalningar snarast utser sådan. En uppgift för denna person är att stickprovsvis kontrollera lönetransaktioner. Denne bör också tilldelas controllerbehörighet i LISA-självservice. Detta för att den som kontrollerar inte ska vara någon som själv är inblandad i lönerutinen.

Granskningen har tydligt visat att PAS inte har nått ut till förvaltningarna med information om controllerbehörigheten i LISA-självservice, och på vilket sätt behörigheten kan användas. När nu denna behörighet snart också kommer att kunna användas för kontroll av tjänstgöringstilläggen måste förvaltningarna omgående informeras om möjligheterna med detta sökverktyg.

En brist i LISA-självservicesystemet är att det är utformat så att det förutsätter att registreringar alltid ska beslutas/godkännas av den chef som getts behörighet i systemet, och att denne har beslutanderätt för allt som de anställda kan använda LISA-självservice för. Detta måste snarast åtgärdas i systemet eftersom delegationsordningen utgör grunden för vem som ska tilldelas behörighet. Om detta inte är tekniskt genomförbart måste respektive förvaltning ange vilka avdrag och tillägg som de anställda inte får registrera i självservicesystemet.

Lars-Erik Örsing
Enhetschef

Karin Meding
Projektledare